

Խմբագրական Պայքար Շարաթաթերթի

Մեր Երկրորդ Հանրապետութիւնը

Երբ ազգովին կը պատրաստուինք 2018 թուին նշելու մեր առաջին հանրապետութեան հարիւրամեակը, երբեմն ակամայ, եւ յաճախ կամովին կը փորձենք մոռացութեան տալ մեր երկրորդ հանրապետութիւնը՝ Խոր-հրդային Հայաստանը, որ անխուսափելիօրէն մաս կը կազմէ մեր պատմութեան, իբրեւ շղթայի օղակ-ներէն մէկը մեր պետականութեան:

Եթէ ուզենք գեր-ազգայնական շունչով խօսիլ մեր երեք յաջորդական հանրապետութեանց ծննդաբա-նութեան մասին՝ մեր կուրծքերը ուռեցնելով պիտի յայտարարենք թէ երեք հանրապետութիւններէն մեր նախընտրածը ծնունդ առած է իբրեւ հետեւանք հայ ժողովուրդի աննկուն պայքարին. սակայն հիմա որ կիրքերը հանդարտած պէտք է ըլլան՝ պատմութիւնը առարկայականօրէն սերտելու, պիտի ընդունինք որ երեք հանրապետութիւններն ալ ստեղծուած են աշխարհաքաղաքական հսկայ իրադարձութեանց հոլովոյթին իբրեւ հետեւանք:

Այդ ճանաչումը երբեք չարժեզրկելէր այն հերոսական մարտերը, գորս մեր ժողովուրդը մղած է տարբեր ժամանակներուն՝ Զէյթունէն՝ Շապին Գարահիսար, Հաճընէն՝ Դարաքիլիսա, Վանէն՝ Սարտարապատ:

Մեր երեք հանրապետութիւններէն ամենէն երկարակեացը Խորհրդային Հայաստանն էր, որ իր գոյութեան 70 տարիներուն ընթացքին խորապէս ձեւակերպեց մեր մշակոյթը, մեր գիտական միտքը եւ մեր ինքնավարութեան վարժութիւնը:

Թէ ո՞րքան անկախ էր Խորհրդային Հայաստանը՝ չափանիշ մը չէ անոր լաւ կամ վատ ըլլալու իրականութեան: Որքան ալ ուզենք ազատ անկախ դառնալ՝ մեր վեց դարու պետականագործ կեցութիւնը մեր մէջ թուլացուցած էր ինքնակառավարման փորձն ու հետաքրքրութիւնը: Անոր փաստերէն մէկն ալ այն է որ մենք չկարողացանք պահել Առաջին Հանրապետութիւնը, նախ մեր ներքին անմիաբանութեան պատճառով ու նաեւ արտաքին քաղաքական իրադարձութեանց հետեւանքով: Այսօր, այնքան ռոմանթիկ պատկերացում մը ստեղծած ենք Առաջին Հանրապետութեան մասին, որ մոռացութեան կու տանք անոր երկրորդ տարուան անազատութիւնները, կամայականութիւններն, կառավարման սիրողական մակարդակը եւ միակուսակցական մենատիրութիւնը:

Նոյեմբեր 29ին գոյութեան կոչուած Խորհրդային Հայաստանը, հակառակ մեր ժողովուրդի կամքին պետականութիւն ստրկելու փորձադաշտ մը եղաւ: Աւետիս Ահարոնեան, Իտալիոյ մէջ Մովսէսի արձանին առջեւ կանգնած՝ իր հիացումը կը յայտնէր Մովսէսի առաքելութեան մասին ու կ'ըսէր թէ հակառակ իր ժողովուրդի կամքին՝ ան դէպի Աւետեաց Երկիր առաջնորդեց իր ժողովուրդը՝ բան մը որ մեր ալ առաքելութիւնն է, առաքելութիւնը յեղափոխականներու:

Բացի պետականութեան վարժուելու փորձէն Խորհրդային Հայաստանը կամաւոր ու պարտադիր ազգահաւաքի կռուան մը դարձաւ. կամաւոր՝ այն իմաստով որ հայեր կամովին ներգաղթեցին դէպի մեր Աւետեաց Երկիրը, եւ ակամայ՝ այն իմաստով որ խորհրդային իշխանութիւնները արգիլած էին հայրենալքումը, որ ինքնաբերաբար սատարեց մեր ազգային թուաբանակի աճումին: Այսօր մեր երկիրը ազատութիւն ձեռք ձգած է՝ չենք կարողացած այդ ազատութիւնը օգտագործել՝ զայն ծառայեցնելով միայն հայրենալքումի տխուր երեւոյթին:

Խորհրդային Հայաստանի ամենէն հայրենասէր պետական դէմքերէն Գարէն Դեմիրճեանի տիպուկ խօսքը լաւագոյնս կը բնութագրէ ազատութեան հետ վարուելու մեր անփորձութիւնը: «Եթէ ազատութիւն պտոյլով ձեր փափաքը լոյսերը անջատել էր՝ ըսէիք մեզի մենք ալ կրնայինք այդ լոյսերը անջատել»:

Հակառակ մեզի դէմ եղած ամբաստանութիւններուն՝ մենք չատագովողը չենք եղած խորհրդային դրութեան, այլ միայն կողմնակիցը եղած ենք մեր ժողովուրդի հոգեւոր միութեան:

Խորհրդային դրութիւնը կեղծ Աւետարանի մը դաւանանքին վրայ հիմնուած զարհուրելի վարչաձեւ մըն էր: Ահաւոր էին Մտալինեան արքայները, սպաննութիւններն ու սարսափները: Մարդիկ կ'ուզէին անպայման ՌԱԿը պիտակել իբրեւ այդ յոռի վարչաձեւին կամակատարը, անտեսելով այն աշխատանքը որ ան կը տանէր Հայաստանի ստեղծագործ միտքին արգասիքները մատուցանել սփիւռքի հայութեան:

Սակայն, այդ սարսափի դարաշրջանին հեռանալէն ետք պարզուեցաւ թէ որո՞նք էին խորհրդային գաղտնի գործակալութեան (KGB) ծառայողները:

ՍՊԻՏԱԿԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԷՆ 29 ՏԱՐԻ ԱՆՑ

29 տարի առաջ՝ 7 Դեկտեմբեր 1988-ին՝ տեղական ժամանակով ժամը՝ 11:41, Սպիտակի աւերիչ երկրաշարժը ցնցեց ողջ Հայաստանը:

Հօր ստորգետնեայ ցնցումները կէս վայրկեանի մէջ աւերեցին հանրապետութեան գրեթէ ողջ հիւսիսային մասը՝ ընդգրկելով մօտ 1 միլիոն բնակչութիւն ունեցող տարածք: Երկրաշարժի կեղրոն Սպիտակի մէջ, ցնցումներուն ուժգնութիւնը կազմած է 10 բալ (12-բալանոց սանդղակով): Ստորգետնեայ ցնցումները զգացուած էին Երեւանի եւ Թիֆլիսի մէջ:

Մասնագէտներու հաշուարկներով՝ երկրաշարժի պահուն երկրակեղեւի պատռուածքի գօտիէն ազատուած է Հիրոշիմայի վրայ նետած աթոմային ռումբի նման 10 աթոմային ռումբի պայթիւնին հաւասարագոր ուժգնութիւն: Երկրաշարժին առաջացուցած ալիքը տարածուած էր ողջ Երկրով եւ արձանագրուած Եւրոպայի, Ասիոյ, Ամերիկայի եւ Աւստրալիոյ գիտական տարրալուծարաններուն մէջ:

Պաշտօնական տեղեկութիւններով՝ զոհուած էր աւելի քան 25 հազար մարդ, 19 հազարը դարձած էր հաշմանդամ, անօթեւան մնացած էր 530 հազար բնակիչ:

Երկրաշարժին հետեւանքով հիմնովին աւերուած էր Սպիտակ քաղաքը: Սպիտակի եւ մօտակայ գիւղերու հետ մէկտեղ բնութեան տարերքը աւերած էր 21 քաղաք ու աւան, 324 գիւղ, ոչնչացուցած Հայաստանի երկրորդ քաղաք Գիւմրիի բնակելի, հասարակական եւ արդիւնաբերական հատուածի 80 տոկոսը: Մեծ աւերածութիւններ եղած էին նաեւ Վանաձորի մէջ: Երկրաշարժը շարքէ հանած էր երկրի արդիւնաբերական ներուժի մօտ 40 տոկոսը: Այն ժամանակ Հայաստանին օգնութեան եկած էին Խորհրդային Միութիւնն ու ողջ աշխարհը:

Այժմ աճած է ողջ սերունդ մը, որ ծնած է սարսափելի երկրաշարժէն ետք: Սակայն անոնք, որոնք վերապրած են 1988-ի Դեկտեմբեր 7-ը, երբեք չեն մոռնար լուսանկարները, որոնք ցուցադրուած էին աշխարհի բոլոր հեռուստատեսութիւններով:

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏԻ ՄԷՋ ՅԱՆԳԱԾ ԵՆ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ ԶՈՀԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԸ

Սպիտակի երկրաշարժի 29-րդ տարելիցի առիթով՝ Արցախի Հանրապետութեան նախագահ Բակօ Սահակեան, 7 Դեկտեմբերին հանրապետութեան բարձրաստիճան ղեկավարութեան ուղեկցութեամբ այցելած է Ստեփանակերտի յուշահամալիր եւ ծաղկեպսակ դրած երկրաշարժի անմեղ զոհերու յիշատակը յաւերժացնող յուշակոթողին:

Յուշահամալիր այցելած են նաեւ Ազգային ժողովի նախագահ Աշոտ Դուլեան, պետական նախարար Արայիկ Յարութիւնեանը, այլ պաշտօնատար անձիք, մտաւորականներ, տարբեր գերատեսչութիւններու, կազմակերպութիւններու եւ կրթական հաստատութիւններու անձնակազմեր, որոնք ծաղիկներ ու ծաղկեպսակներ դրած են երկրաշարժի զոհերու յիշատակը յաւերժացնող յուշակոթողին:

Արցախի թեմի առաջնորդ Պարգեւ արքեպիսկոպոս Մարտիրոսեանի հանդիսապետութեամբ աղետալի երկրաշարժի զոհերուն նուիրուած՝ տեղի ունեցած է ոգեկոչման եւ հոգեհանգստեան արարողութիւն:

Աντσούκ-Մորτσούկ...

Μια σειρά άρθρων υπέρ της ενότητας της αρμενικής κοινότητας στην Ελλάδα του Σήφη Κασσεσιάν

ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΔΙΧΑΣΜΟΥ

Οι συνέπειες του διχασμού τον οποίο επέβαλε στην αρμενική κοινότητα της Ελλάδας η αρμενοκτόνα πολιτική του Πολιτικού Γραφείου (Μπιρό) του Τασνακτσουπιούν ήταν ποικίλες και δεν άφησαν ανεπηρέαστη καμία πτυχή της κοινοτικής ζωής. Ξεκινώντας με το σημερινό σημείωμά μας μια σύντομη επισκόπηση αυτών των επιπτώσεων θα ρίξουμε μια ματιά στις οικονομικές επιπτώσεις επειδή αυτές είναι οι πιο ευδιάκριτες και οι ευχερέστερα προσμετρήσιμες.

Η οικονομική βλάβη την οποία υπέστη η αρμενική κοινότητα της Ελλάδας ως αποτέλεσμα του πραξικοπήματος του Μπιρό το 1957 συνίσταται στον εξαναγκασμό των θυμάτων εκείνης της πολιτικής να δημιουργήσουν δικές τους, ξέχωρες εθνικές δομές. Εκδιωγμένοι από τις αρμενικές εκκλησίες που είχαν χτιστεί και με τη δική τους οικονομική και ηθική συνδρομή, οι πιστοί στη νομιμότητα Ελληνοαρμένιοι υποχρεώθηκαν να χτίσουν δικό τους ναό στο Περιστερί της Αττικής και να δημιουργήσουν χωριστή ενορία, πιστή στην Αγία Έδρα του Υπατου Πατριαρχείου του Ετσμιατζίβ. Επίσης δημιούργησαν δικό τους σχολείο στο Παλαιό Φάληρο υπό την αιγίδα της Αρμενικής Γενικής Ένωσης Αγαθοεργίας. Έτσι εξασφάλισαν ένα θρησκευτικό και έναν εκπαιδευτικό φορέα μη ελεγχόμενους από το Μπιρό του Τασνακτσουπιούν. Πόσα -πόσα εκατομμύρια, δηλαδή- στοίχισε στη μικρή και αδύναμη αρμενική κοινότητα η ανέγερση αυτών των δύο κτισμάτων; Δεν θα ασχοληθούμε εδώ με τον υπολογισμό αυτών των δαπανών. Η εξεύρεση των σχετικών στοιχείων είναι δύσκολη και εκτός αυτού δεν χρειάζεται να τα προσθέσουμε στις υπόλοιπες οικονομικές επιπτώσεις του διχασμού, διότι ο τερατώδης όγκος των τελευταίων αρκεί από μόνος του για να δοθεί μία ιδέα των οικονομικών απωλειών που έχει υποστεί η κοινότητά μας στο διαρρέυσαν από το πραξικόπημα του 1957 διάστημα.

Οι πρόσθετες, ξεχωριστές δομές (σχολείο και εκκλησία), τις οποίες υποχρεώθηκαν να δημιουργήσουν οι νομιμόφρονες Αρμένιοι, είχαν λειτουργικά έξοδα, τα οποία βάρυναν το νομιμόφρον μέρος της κοινότητας αλλά, σε τελική ανάλυση, και το σύνολό της, εφόσον τα δαπανώμενα χρήματα έβγαιναν από αρμενικά θυλάκια και με τη δαπάνη τους αποδυναμώνονταν οικονομικά ολόκληρη η προσπάθεια διατήρησης της αρμενικότητας στην Ελλάδα.

Αυτές οι επιπλέον δαπάνες αφορούν στη μισθοδοσία περαιτέρω σχολικού (διδάσκαλοι, οδηγοί, καθαρίστριες κλπ) και εκκλησιαστικού (κληρικοί κλπ.) προσωπικού και στις δαπάνες συντήρησης και διατήρησης (ηλεκτρικό, τηλέφωνο, νερό, πετρέλαιο θέρμανσης και κίνησης, επανόρθωση φθορών, ανακαινίσεις κλπ.) των αντίστοιχων κτηρίων (σχολείο, εκκλησία) και αυτοκινήτων. Αν υπολογίσουμε (βασιζόμεστε γι' αυτό σε σχετικά δεδομένα που μας έχουν δώσει κάποιοι υπεύθυνοι) τις σχετικές δαπάνες της νομιμόφρονος πλευράς σε περίπου 350.000 ευρώ ετησίως (σε σημερινές τιμές) και πολλαπλασιάσουμε αυτό το ποσό επί 60 (τόσα χρόνια συμπληρώνει ο διχασμός), τότε προκύπτει ως απώλεια εξαιτίας του διχασμού το ποσόν των 21.000.000 ευρώ. Εικοσιένα εκατομμύρια ευρώ (ίσως και περισσότερα!) στοίχισε η αυθαιρεσία του Μπιρό στην αρμενική κοινότητα της Ελλάδας. Υπολογίζουμε αυτό το ποσό άτοκα, χωρίς να λάβουμε υπόψη μας τα ποσά που θα είχε αποφέρει ο ενδεχόμενος τοκισμός και ανατοκισμός του σε εποχές που τα επιτόκια ήταν υψηλά στην Ελλάδα. Αφήνουμε στη φαντασία των συμπατριωτών μας να φανταστεί τι μπορούσε η κοινότητά μας να έχει κάνει με αυτά τα 21 εκατομμύρια, τι θα μπορούσε να κάνει με 350.000 πρόσθετα ευρώ κάθε χρόνο στο εξής.

Γιατί στέρησε το Μπιρό την κοινότητά μας από αυτό το ποσό; Και τι πρόσφερε σε ανταπόδοση; Μήπως ότι η κοινότητα δεν έπεσε στα χέρια των κομμουνιστών (το κύριο επιχείρημά που προεβλήθη το 1957 από την πλευρά της παρανομίας); Αλλά είναι ή υπήρξαν ποτέ κομμουνιστές οι Ραμγκαβάρ που υπήρξαν η σπονδυλική στήλη του τμήματος που αντιστάθηκε στο πραξικόπημα; Ακόμα και οι πέτρες γνωρίζουν ότι οι Ραμγκαβάρ δεν υπήρξαν και δεν θα γίνουν ποτέ κομμουνιστές!

Το καυτό ερώτημα «τι κέρδισε -αν κέρδισε κάτι- η κοινότητα από το πραξικόπημα του 1957» περιμένει την απάντησή του. Παρακαλούμε όποιον έχει μια λογική απάντηση να μας την κοινοποιήσει. Θα χαρούμε ειλικρινά και ο γράφων θα ζητήσει δημόσια -από αυτή εδώ τη θέση- συγγνώμη για όσα επικριτικά έγραψε για την πολιτική του Μπιρό του Τασνακτσουπιούν, αν κάποιος -οποιοσδήποτε!!!- μας αποδείξει ότι είμαστε ανόητοι, ότι δεν βλέπουμε την αλήθεια, ότι πράγματι η κοινότητα ωφελήθηκε από το διχασμό. Μέχρι τότε, η αλήθεια θα παραμένει αυτή που όλοι οι παροικούντες την Ιερουσαλήμ γνωρίζουμε: ότι η κοινότητα όχι μόνο δεν ωφελήθηκε, αλλά και τα ίδια τα εκπαιδευτικά ιδρύματα που βρίσκονται υπό την δικαιοδοσία του Τασνακτσουπιούν απειλήθηκαν με κλείσιμο.

Շարունակուած էջ 1-էն

Մեր Երկրորդ Հանրապետութիւնը

Արդարեւ KGBի նախկին զորավարներէն Օլէկ Քալուկինի գաղտնագրութիւններէն պարզուեցաւ որ Դաշնակցութեան պարագրուիւններէն, ամենէն կատարի հակասովետ կարծուած երկու ղեկավարներ, յանձինս Հրայր Մարուխեանի եւ Էտիկ Յովհաննիսեանի այդ միեւնոյն վարչակարգին գործակալութեան մէջ էին:

Սոս Երկու տարիէն՝ 2020 թուականին պիտի ամբողջանայ նաեւ Խորհրդային Հայաստանի հարիւրամեակը: Հիմա որ Յուրտ Պատերազմի հովերը մեղմացած են, յատկապէս քաղաքական ու գաղափարական բնագաւառներէն ներս, մենք կրնանք առարկայական գնահատանքը ընել Խորհրդային Հայաստանին, առանց պոլշէիկեան գործակալ պիտակուելու զգուշութեան:

Հակառակ արիւնալի վարչակարգի ճնշիչ մթնոլորտին հայուն՝ հանձարը գտաւ այնտեղ համեմատական խաղաղութիւնը՝ յառաջապահ գիտութիւն ստեղծելու, իր Վիքթոր Համբարձումեանով եւ Ալիխանեան եղբայրներով տիեզերքը ուսումնասիրելու եւ հայրենի գիտութեան մաս դարձնելու: Թամանեանով չքնաղ մայրաքաղաք մը ստեղծելու, Խաչատուրեանով մեր տոհմիկ երաժշտութիւնը համաշխարհային համերգասրահներու զարդը դարձնելու: Մարեանով աշխարհի թանգարանները ճոխացնելու, Աճառեանով, Մանանդեանով, Արարատ Ղարիպեանով լեզուագիտութեան ու պատմագիտութեան հիմքերը ամրագրելու: Չարենցով, Շիրազով, Կապուտիկեանով, Պարոյր Սեւակով, Գէորգ Էմինով համաշխարհային մակարդակով գրականութիւն ստեղծելու:

Գալով սովորական քաղաքացիներու կեանքին՝ կայունութիւն մը ստեղծուած էր - աշխատանքի, վարձատրութեան, հանգիստի, բժշկութեան ու կրթութեան նախատեսելի մակարդակ մը գոյացած էր:

Այսօր, Հայաստանի ամենմէկ բնակիչի մտահոգութիւնը այն է թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ իրե գաւակներուն ապագան. ի՞նչ կը խոստանայ անկախ Հայաստանը անոնց, բացի անորոշութենէ: Խորհրդային շրջանին շատ էին անարդարութիւնները, բայց նաեւ՝ տեղ հասնելու հնարաւորութիւնները: Տաղանդաւոր գիտնականը, գրողը, երաժիշտը, տնտեսագէտը անպայման ունէր հեռանկար մը Հայաստանի մէջ եւ անկէ անդին ամբողջ Խորհրդային Միութեան մէջ, ուրկէ ուսումը ընէր ղեպի համաշխարհային բեմ իրական հնարաւորութիւն մը կը մնար:

Մարդիկ հակամէտ են վատը մոռնալու եւ լաւը յիշելու: Մակայն, ո՛չ, խորհրդային կարգերու բարբարոսութիւնը մոռցուելիք չէ եւ պէտք չէ մոռնալ, որպէսզի մարդկութիւնը անգամ մը եւս չմատնուի այդ փորձութեան:

Մակայն, արդար է որ յիշուին խորհրդային շրջանի իրագործումները եւ անով բնութագրուի Երկրորդ Հանրապետութիւնը եւ ոչ թէ հակադրութիւններու մակարդակով:

Եթէ Կարէն Դեմիրճեան ողջ ըլլար հաւանաբար ըսէր. «Առէք ձեր անկախութիւնը եւ մեզի տուէք մեր ոսկեղարը»:

Ան սիցարա կարողանում է, որ օգտուի ոչ թէ միայն իր անհատական շահերին, այլ և իր հայրենիքին: Այսօր, Հայաստանի ամենմէկ բնակիչի մտահոգութիւնը այն է թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ իրե գաւակներուն ապագան. ի՞նչ կը խոստանայ անկախ Հայաստանը անոնց, բացի անորոշութենէ: Խորհրդային շրջանին շատ էին անարդարութիւնները, բայց նաեւ՝ տեղ հասնելու հնարաւորութիւնները: Տաղանդաւոր գիտնականը, գրողը, երաժիշտը, տնտեսագէտը անպայման ունէր հեռանկար մը Հայաստանի մէջ եւ անկէ անդին ամբողջ Խորհրդային Միութեան մէջ, ուրկէ ուսումը ընէր ղեպի համաշխարհային բեմ իրական հնարաւորութիւն մը կը մնար:

Մարդիկ հակամէտ են վատը մոռնալու եւ լաւը յիշելու: Մակայն, ո՛չ, խորհրդային կարգերու բարբարոսութիւնը մոռցուելիք չէ եւ պէտք չէ մոռնալ, որպէսզի մարդկութիւնը անգամ մը եւս չմատնուի այդ փորձութեան:

Մակայն, արդար է որ յիշուին խորհրդային շրջանի իրագործումները եւ անով բնութագրուի Երկրորդ Հանրապետութիւնը եւ ոչ թէ հակադրութիւններու մակարդակով:

Եթէ Կարէն Դեմիրճեան ողջ ըլլար հաւանաբար ըսէր. «Առէք ձեր անկախութիւնը եւ մեզի տուէք մեր ոսկեղարը»:

Ան սիցարա կարողանում է, որ օգտուի ոչ թէ միայն իր անհատական շահերին, այլ և իր հայրենիքին: Այսօր, Հայաստանի ամենմէկ բնակիչի մտահոգութիւնը այն է թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ իրե գաւակներուն ապագան. ի՞նչ կը խոստանայ անկախ Հայաստանը անոնց, բացի անորոշութենէ: Խորհրդային շրջանին շատ էին անարդարութիւնները, բայց նաեւ՝ տեղ հասնելու հնարաւորութիւնները: Տաղանդաւոր գիտնականը, գրողը, երաժիշտը, տնտեսագէտը անպայման ունէր հեռանկար մը Հայաստանի մէջ եւ անկէ անդին ամբողջ Խորհրդային Միութեան մէջ, ուրկէ ուսումը ընէր ղեպի համաշխարհային բեմ իրական հնարաւորութիւն մը կը մնար:

Մարդիկ հակամէտ են վատը մոռնալու եւ լաւը յիշելու: Մակայն, ո՛չ, խորհրդային կարգերու բարբարոսութիւնը մոռցուելիք չէ եւ պէտք չէ մոռնալ, որպէսզի մարդկութիւնը անգամ մը եւս չմատնուի այդ փորձութեան:

Մակայն, արդար է որ յիշուին խորհրդային շրջանի իրագործումները եւ անով բնութագրուի Երկրորդ Հանրապետութիւնը եւ ոչ թէ հակադրութիւններու մակարդակով:

Եթէ Կարէն Դեմիրճեան ողջ ըլլար հաւանաբար ըսէր. «Առէք ձեր անկախութիւնը եւ մեզի տուէք մեր ոսկեղարը»:

Ան սիցարա կարողանում է, որ օգտուի ոչ թէ միայն իր անհատական շահերին, այլ և իր հայրենիքին: Այսօր, Հայաստանի ամենմէկ բնակիչի մտահոգութիւնը այն է թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ իրե գաւակներուն ապագան. ի՞նչ կը խոստանայ անկախ Հայաստանը անոնց, բացի անորոշութենէ: Խորհրդային շրջանին շատ էին անարդարութիւնները, բայց նաեւ՝ տեղ հասնելու հնարաւորութիւնները: Տաղանդաւոր գիտնականը, գրողը, երաժիշտը, տնտեսագէտը անպայման ունէր հեռանկար մը Հայաստանի մէջ եւ անկէ անդին ամբողջ Խորհրդային Միութեան մէջ, ուրկէ ուսումը ընէր ղեպի համաշխարհային բեմ իրական հնարաւորութիւն մը կը մնար:

«ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՑ ԿԻԼԻԿԻՈՅ» (1441-1936) ԲԱԲԳԷՆ Ա. ԱԹՈՌԱԿԻՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ Անթիլիաս, 1939

ԴՊԿՏ. ԶԱԻՆ Ա. ՔՅՆՅ. ԱՐՁՈՒՄԱՆԵԱՆ

«Բաղդատմամբ Օրմանեանի «Ազգապատում» հատորներուն եւ Բաբգէն Կաթողիկոսի սոյն հատորին չմոռնանք, ինչպէս մոռցած է գիրքին հեղինակը, որ Օրմանեանի գործը ընդհանուր Յայ Եկեղեցւոյ վերաբերեալ ըլլալով, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան բաժինը արդարեւ հարեւանցի մնացած է եւ քննադատութեան ենթակայ պէտք չէ ըլլայ»

«Ազգապատում»ի Կրտսեր Եղբայրը

Տ. Տ. Բաբգէն Ա. Կիլիկերեան Կիլիկիոյ Աթոռակից Կաթողիկոսի գլուխ գործոցն է «Պատմութիւն Կաթողիկոսաց Կիլիկիոյ» մեծադիր հատորը, 1446 երկսիւն էջերով, որ կը բովանդակէ Կիլիկիոյ 39 Կաթողիկոսներու լրիւ շարքը եւ յարակից պատմութիւնը 1441-1936 իննգ դարերու ընթացքին: Գաւազանագիրքը կը սկսի Գրիգոր Մուսաբեկեան Կաթողիկոսէն (1439-1451) ու կը հասնի մինչեւ Սահակ Բ. Խապայեան (1902-1939) եւ Բաբգէն Ա. Աթոռակից Կիլիկերեան (1931-1936) հեղինակ Կաթողիկոսը: Հատորը յետ մահու հրատարակութիւն մըն է, լոյս տեսած 1939-ին Անթիլիասի մէջ: Բաբգէն Կաթողիկոս վախճանած էր 1936 թուին:

Հեղինակը հետեւած է իր բազմարդիւն ուսուցչին եւ Արմաշի Դպրեվանքի վերատեսուչ Մաղաքիա Պատրիարք Օրմանեանի «Ազգապատում»ի երեք հատորներուն, որոնց կրտսեր եղբայրը կարելի է համարել զայն՝ որպէս իսկ ական լրացուցիչը Օրմանեանի գործին: Սակայն չմոռնանք, ինչպէս մոռցած է Կիլիկերեան Կաթողիկոս, որ Օրմանեանի գործը զոր քննադատած է Կիլիկեան Կաթողիկոսներու վերաբերեալ «Ազգապատում»ի յօդուածներուն առիթով որ Օրմանեանի գործը ընդհանուր Յայ Եկեղեցւոյ վերաբերեալ ըլլալով, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսներուն վերապահուած բաժինը բնականօրէն պիտի մնար հարեւանցի: Մինչդեռ Կիլիկերեան միայն ու միայն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսներուն վրայ կեդրոնացած ըլլալով շատ աւելին գրած է անոնց մասին, վըկայակոչելով ձեռագրաց յիշատակարաններ Դարանաղեցիէն սկսեալ մինչեւ Ալիշան եւ Չամչեան:

Երեք Բաժիններ

Ներկայ հատորը երեք բաժիններ ունի, որոնցմէ առաջինը կ'ընթանայ կաթողիկոսներու շարքով, երկրորդը իր երեք գիրքերով՝ պատմագիտական լուրջ ուսումնասիրութիւններով՝ «Էջմիածին եւ Սիս», «Սիս եւ Երուսաղէմ», «Աջ եւ Աջապահք» խորագիրներով, ինչպէս նաեւ յաւելուած մը՝ «Մանր ուսումնասիրութիւններ» եւ «Բնագիրներ»: Ներածական բաժինն մէջ «Ընդհանուր Ակնարկ»ով մը քննուած են Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան աթոռանիստ հանգրուանները ու անոնց տեղափոխութեանց պատճառները մանրամասնօրէն, հիմնուած սկզբնաղբիւրներու տուեալներու վրայ: Հեղինակը քննած է թովմա Մեծփեցի պատմիչի տեղեկութիւնները թէ ինչպէս «Կաթողիկոսութիւնը Կիլիկիոյ մէջ իբրեւ հետեւանք լատին շփումին, իր հմայքը կորսնցուցած էր յաջս Արեւելեան (Հայաստանի) Վարդապետներուն»: Ապա Բաբգէն Կաթողիկոս վերլուծած է Հայրապետական Աթոռին Կիլիկիայէն Էջմիածին վերադարձի ներքին եւ արտաքին պատճառները, հարց տալով թէ ինչո՞ւ համար Գրիգոր Մուսաբեկեան Կաթողիկոս մերժեց Էջմիածին փոխադրուելու պատուաբեր հրաւերը՝ ըսելով, «հաւանաբար ծեր էր եւ չուզեց շարժիլ իր տեղէն, մանաւանդ երբ տեսաւ որ, ըստ Մեծփեցի պատմիչին, Կիլիկիոյ ի ներքին կողմանց եպիսկոպոսներէն չորսը, չուզեցին զինքն, եւ նամակներ գրեցին Արեւելեան Վարդապետներուն, եւ նոյն ինքն Մեծփեցիին, եւ Մուսաբեկեան Սիս մնաց ընկճելու համար իր հակառակորդները»:

Պատմագրութեան Մեթոդը

Բաբգէն Կաթողիկոս հետեւելով «Ազգապատում» հատորներուն, օգտագործած է աւելի գիտական եւ աղբիւրագիտական մեթոդը, եւ ամփոփ գիծերու մէջ սեղմած տուեալ կաթողիկոսին կեանքն ու գործը:

Հետաքրքրական է գիտնալ որ երբ կը մէջբերէ հիմնական աղբիւրները, յաճախ իր անտեղի քննադատական ակնարկը կ'աւելցնէ «Ազգապատում»ի հեղինակի հասցէին, թէ չէ տեսած որոշ աղբիւրներու նորագոյն հրատարակութիւնները «որոնք շատ բանկրնային սրբագրել Օրմանեանի հապճեպ եզրայանգումներէն»: Դիտողութեան անտեղի ըլլալու մասին արդէն ակնարկեցի:

Յովհաննէս Բ. Կաթողիկոս Թլկուրանցի

Հատորիս մէջ լայն տեղ տրուած է Կիլիկիոյ Յովհաննէս Թլկուրանցի Կաթողիկոսին (1489-1525) որ եղած է նաեւ ծանօթ տաղասաց բանաստեղծ:

Հաստատելէ ետք Թլկուրան հայաբնակ գիւղի վայրը՝ Ամիդ (Տիգրանակերտ) քաղաքէն հարաւ, գտած է որ շրջանի հայաբնակ հայրութիւնը բնաջիմջ եղած է թուրքովին, մէջն ըլլալով Թլկուրանը: «Ուսեալ լինաւստեղծ» կը կոչէ Թլկուր անցի Կաթողիկոսը՝ «բնածին տաղանդով, որ լաւ իւրացուցած էր Սուրբ Գիրքը, թափանցած մարդկային հոգեկան վիճակէն ներս, եւ զրահուած գիտութեամբ»:

Իրեն ժամանակակից էին Տիգրանակերտի արքեպիսկոպոս Մկրտիչ Նաղաշ, եւ Աղթամարի տաղասաց Գրիգորիս Կաթողիկոսը, «որոնք սակայն չեն հասնիր Թլկուրանցիին՝ արուեստի եւ լեզուի ինքնատպութեան կողմէն»:

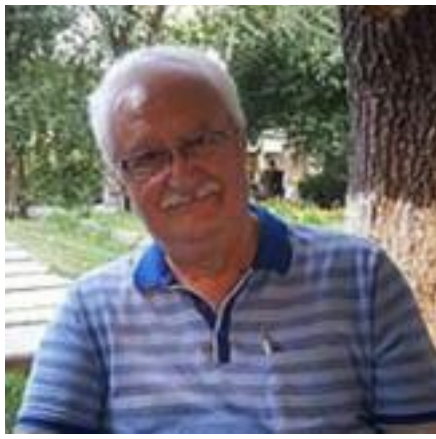
Բաբգէն Կաթողիկոս անճիշդ եւ անտեղի կը գտնէ այլոց կարծիքը Թլկուրանցիի կենցաղի մասին, թէ ան նախապէս «աշխարհիկ եւ ամուսնացած անձ մը եղած ըլլայ», ինչպէս ենթադրեր էին Կարապետ Կոստանեանց, Մաղաքիա Օրմանեան եւ Ս. Յ. Անանիկեան: Անոնց հակառակ հեղինակ Կաթողիկոսը կը հաստատէ թէ «Թլկուրանցին ո՛չ շուշտակ մըն էր, եւ ո՛չ ալ իր երիտասարդութիւնը սիրոյ եւ զուարճութեան նուիրած անձ մը»: Ընդհակառակը, ըստ Բաբգէն Կաթողիկոսի, Թլկուրանցին Ս. Գիրքի «Երգ Երգոց»էն ներշնչուած է մաքուր սիրոյ եւ քրիստոնէական եկեղեցւոյ մէջ նուիրագործուած խորհրդանշական քնարերգութենէն, քան թէ աշխարհիկ վայելքներէ: Իր օրով Սիս քաղաքականապէս ապահով չըլլալուն, Թլկուրանցի Հալէպ կը նստէր, եւ «մօտէն կը զբաղէր նաեւ Երուսաղէմի գործերով»: Բաբգէն Կաթողիկոս ձեռագրաց յիշատակարաններ պրպտելով ցոյց տուած է որ «Թլկուրանցի իբրեւ Կաթողիկոս Կիլիկիոյ, տէրն էր նաեւ Երուսաղէմի Աթոռին»:

Ազարիա Կաթողիկոս Ջուղայեցի (1584-1601)

Բաբգէն Կաթողիկոս «ամենէն նշանաւոր կաթողիկոսներէն մին» կը համարէ Ազարիա Ջուղայեցին, որուն «կեանքը անդադրում գործունէութիւն մը եղած է իբրեւ ուսուցիչ եւ կաթողիկոս», Սիսի Աթոռը պայծառացնելով 17 տարի: Իրեն ժամանակակից ձեռագրաց յիշատակարաններ գովքը կը հիւսեն Ազարիա Կաթողիկոսին, իսկ Դարանաղեցին կը վկայէ թէ ան չղաղրեցաւ «ի քարոզութենէ, ի դասասացութեանց ի վարժելոյ գլխաւորութիւն աշակերտացն»: Իր գահակալութեան օրով Երուսաղէմի պարտքերը վճարուած են, եւ այդ նպատակով յաջողած է շրջիլ հայաշատ կեդրոններ, իր հետ ունենալով թեմակալ Սրապիոն Ուռհայեցի եւ Պետրոս Կարկառեցի եպիսկոպոսները, երթալով մինչեւ իր ծննդավայրը՝ Նոր Ջուղայ, ուր անձամբ «ժողովեցին բազում եւ անհամար գանձս ոսկոյ եւ արծաթոյ»: Երուսաղէմի պարտքերը ծանրացած էին մոլեռանդ բռնաւորներու հարստահարութեանց պատճառով:

Սփիւռքահայ գրողը ի պատուի

Ես Ուշի գիւղին ո՛չ անունը լսած էի, ո՛չ ալ տեղը գիտէի, սակայն բարեղէպ առիթով մը ծանօթացայ Աշտարակի շրջանի այս գողտրիկ գիւղին, երբ հրաւեր ստացայ ներկայ գտնուելու ֆրանսաբնակ հանգուցեալ գրող Մովսէս Պչաքճեանի ամբողջական գործերու շնորհահանդէսին, շաբաթ, 28 հոկտեմբերին: Ձիս հրաւիրողը «Հայաստան» հրատարակչատան հետ երեկոն կազմակերպող, նախկին քանատահայ գրող եւ կրթական մշակ Մարգար Շարապխանեանն էր, որ քանատան եւ այնտեղի իր հանգստաւէտ կեանքը ձգած, տարիներ առաջ որոշած էր իր կեանքի ամենակարեւոր երազը իրականացնել՝ հայրենիքի մէջ տուն մը ունենալու եւ վերջնականապէս հոս հաստատուելու: Մարգար Շարապխանեանը ընտրած էր Ուշի գիւղը, ուր կառուցած էր իր առանձնատունը եւ ձեռնարկած՝ բնակավայրին օգտակար դառնալու, այնտեղ կառուցելով Մշակոյթի տունը, որուն իրագործման օժանդակած էին թէ՛ գիւղացիները եւ թէ՛ Շարապխանեանին ծանօթ թորոնթոյսբնակ ազգայիններ:

Մշակոյթի տան դահլիճը լեցուն էր տեղացիներով եւ Երեւանէն յատուկ ժամանած մտաւորականներով ու գրողներով: Առաջին տպաւորութիւնս ոչ միայն դրական էր, այլեւ՝ հաճելիօրէն ապշեցուցիչ, քանի որ գիւղի մը մէջ գրական ձեռնարկի մը այսքան մարդ հաւաքուած էր, երբ նման առիթներով Երեւանի մէջ այսքան հանդիսատես դժուար է տեսնել:

Մովսէս Պչաքճեան Հալէպի ծնունդ է, ուսանած է այնտեղ, ապա համալսարանական ուսումը ստացած՝ Դամասկոսի համալսարանի անգլերէն գրականութեան բաժանմունքէն, որմէ ետք, շրջան մը Պէրուք մնալէ յետոյ անցած է Ֆրանսա եւ վերջնականապէս հաստատուած՝ այնտեղ:

Անվարան կարելի է ըսել, որ սփիւռքահայ գրողներու ընտրանիի առաջին շարքին վրայ կարելի է դասել զինք՝ իր վճիտ արեւմտահայերէնով երկնած բազմաթիւ գրական գործերուն համար, որոնք հաճոյքով կը կարդացուին եւ ընթերցողը կը մղեն մտածելու եւ հեղինակին հետ կիսելու անոր ապրումներն ու հոգեմտաւոր թռիչքները:

Պչաքճեան եղաւ այն բացառիկ սփիւռքահայ գրողը, որուն ամբողջական գործերը 8 գեղատիպ եւ գեղակազմ հատորներով հրատարակուեցան Երեւանի մէջ, «Հայաստան» հրատարակչատան կողմէ:

Իր գրիչին կը պատկանի բանաստեղծական, արձակ, խոհագրական եւ վիպական հարուստ շարք մը, ինչպէս՝ «Անցողիկն ու անժամանցելին», «Մինչեւ վերջինը արեւներուն», «Աշխարհահայեաց պատուհան», «Լուսաւոր աչքերով օտարականը», «Վարագոյրը իջնելէ առաջ», «Խմելով քաղաքը», «Անկատար վերձանումներ», «Լուսաք փռուած տանիքի վրայ», «Անկարելի կարելին»: Իսկ անոր «Ծիծեռնակները պիտի չվախնան Ձ» գիրքը արժանացած է Թ.Մ.Ս. «Հայկաշէն Ուզունեան» գրական մրցանակին:

Պչաքճեան 2009-ին արժանացած է Հայաստանի նախագահի «Մովսէս Խորենացի» շքանշանին, ինչպէս նաեւ՝ Սփիւռքի նախարարութեան «Ու. Սարոյեան» շքանշանին:

Երեկոյթին, որ նաեւ կը զուգարկապէս գրողի մահուան առաջին տարելիցին, իրենց յուշերն ու դրուատանքի խօսքերը ուղղեցին շարք մը մտաւորականներ՝ վեր առնելով Մ. Պչաքճեանի գրականութեան արժէքն ու արժանիքները: Օրուան հանդիսավարն էր «Հայաստան» հրատարակչատան տնօրէն Վահագն Սարգսեանը:

Խօսք առնողներու շարքին էին՝ Հայաստանի Գրողներու միութեան փոխնախագահ Պետրոս Դեմիրջեանը, Հայաստանի Թատերական հիմնարկի նախագահ Դաիթ Մուրատեանը, գրողներ եւ գրականագետներ՝ Արեւշատ Աւագեանը, Մերուժան Տէր Գուլանեանը, Թորոս -Թորանեանը, Մարգար Շարապխանեանը եւ ուրիշներ: Մ. Պչաքճեանի փունջ մը բանաստեղծութիւններու ասմունքով էլոյթ ունեցաւ Կամօ Տէր Պետրոսեանը, մէջընդմէջ գործադրուեցաւ նաեւ գեղարուեստական կոկիկ յայտագիր: Իսկ հանդիսութեան աւարտին եղաւ հիւրասիրութիւն:

Ուրախ առիթ երեւոյթ էր սփիւռքահայ գրող մը պատուելը հայաստանեան գիւղի մը մէջ, բան մը, որ սովորական երեւոյթ չէ, եւ որ միեւնոյն ատեն խթան պիտի հանդիսանայ յետադարձ. նմանատիպ ձեռնարկներով ապրեցնելու մշակոյթի այս օճախն ու հայկական մշակոյթով ջերմացնելու գիւղացիները, որոնք հեռու ըլլալով մայրաքաղաքէն՝ առիթ չեն ունենար մասնակից դառնալու այսպիսի ձեռնարկներու:

Շարունակուած էջ 3-էն

«ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՑ ԿԻԼԻԿԻՈՅ»

Կասկածելի Յարաբերութիւն Հռոմի հետ

Ազարիա Կաթողիկոս յայտնի եղած է նաեւ Հռոմի հետ մշակած իր կասկածելի յարաբերութեամբ, ըստ Օրմանեան Պատրիարքի ենթակայ մնալով Հռոմի, եւ ըստ Բաբգէն Կաթողիկոսի՝ պաշտպան Հայ Եկեղեցւոյ: Հռոմի հետ Ազարիայի յարաբերութիւնը կը հանդիպէր Գրիգոր 13-րդ Պապի գահակալութեան որ կը ձեռնարկէր արեւելքի եկեղեցիները Հռոմի միացնելու ծրագրին, երբ նաեւ Գրիգորեան Նոր Տոմարի դրութիւնը կը հաստատէր: Ազարիա «որպէս ուղղափառ եւ հաւատարիմ վարդապետ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ», ըստ Բաբգէնի, պաշտպան կանգնած է իր եկեղեցիին, սակայն հակասութեան մէջ կ'իյնայ երբ կը մէջբերէ Ազարիայի գրած «վաւերական» կոչուած նամակը նոյն Գրիգոր Պապին ուղղուած, ուր Ազարիա «հնազանդութիւն կը յայտնէ Հռոմի եկեղեցիին եւ անոր առաքելական օրհնութիւնն ու հաստատութիւնը կը խնդրէ Կիլիկիոյ Աթոռին վրայ»: Կեղծուած «Դաշանց Թուղթ»-ին ակնարկելով, զայն մենք ալ կ'ընդունինք եւ կը փոշմանինք անցեալին վրայ եւ կ'ուրախանանք ապագային համար», ըսած է Ազարիա:

«Դաշանց Թուղթ» կոչուածը յերիւրուած էր Կիլիկեան թագաւորութեան շրջանին որուն համաձայն իբր թէ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Հռոմի Սեղմեստրոս Պապին մօտ գացած է եւ իր «հնազանդութիւնը» յայտնած չորրորդ դարու սկիզբը: Ուրեմն 800 տարիներ ետք շինծու եւ անարժէք այդ թուղթը Հայ Եկեղեցւոյ հպատակութեան նշան կը ցուցուէր, որուն կ'ակնարկէր Ազարիա Կաթողիկոս:

Ի պաշտպանութիւն Ազարիայի, Բաբգէն Կաթողիկոս կ'այսպէս Մաղաքիա Օրմանեանի գրածները իր մասին «իբրեւ կաթոլիկացած մէկը», հիմ ունենալով, որ Օրմանեան իր «Ազգապատում»-ը գրած ատեն չէր տեսած Դարանաղեցիի «ժամանակագրութիւնը» որ կը ժխտէ Ազարիայի ամէն հակում դէպի Հռոմ, եւ «նենգով դարբնուած կեղծագրութիւն մըն է պարզապէս» կ'ըսէ Բաբգէն Կիլիկեան Կաթողիկոս: Այսուհանդերձ, վերոյիշեալ Ազարիայի նամակը Բաբգէն «վաւերական» կ'որակէ, որ լի է Հռոմի հանդէպ ցոյց տրուած ենթակայութեան եւ հնազանդութեան լիաբերան օրհնութիւններով: Ազարիայի այդ նամակը երբեք չարդարացներ Ազարիայի «ուղղափառութիւնը» որուն համար Բաբգէն տկար եւ անցողակի պատճառաբանութիւն մը տուած է միայն, թէ «Ազարիա հնարաւոր զիջումներ ըրած էր Վատիկանին՝ անկից քաղաքականապէս օգտուելու յոյսով», որոնք բոլորովին անպտուղ մնացին, ինչպէս Բաբգէն Կաթողիկոս ինք կը հաստատէ:

Հեղինակին Արժանիքը

Վերեւի երեք Կիլիկիոյ Կաթողիկոսներուն, Մուսաբեկեանի, Թլկուրանցիի եւ Ջուղայեցիի յատկացուած գլուխները ընթերցելով ուզեցի զաղափար մը տալ հեղինակին՝ Բաբգէն Ա. Կաթողիկոսին գրութեան ոճին, բովանդակութեան եւ բանաստեղծի ծիրքերու մասին, եւ կրնամ ըսել թէ մնացեալ կաթողիկոսներն ալ նոյն ուղիով նկարագրած է, մինչեւ իր օրերը: Պիտի աւելցնեն նաեւ որ հատորին Բ եւ Գ մասերը պատմագիտական արժէք կը ներկայացնեն, ինչպէս «Էջմիածին եւ Սիս» յատելուածը 1441 թուին Կիլիկիոյ եւ Էջմիածնի կաթողիկոսներու ներհակ շարժումը կանխող դէպքերու քննութեամբ յագեցած է:

Աթոռին Էջմիածին վերադարձը, ինչպէս կը բացատրէ Բաբգէն Կաթողիկոս, Երեւանի պարսիկ Աղուպ Պէյին արտօնութեամբ կարելի եղած էր, «որովհետեւ նիւթական մեծ շահ մը կ'ապահովէր այդ կերպով իր գանձին համար», առանց երաշխաւորելու Հայաստանի բնիկ եւ վերականգնեալ Աթոռին վարկն ու ապահովութիւնը:

Արեւելեան Վարդապետները

Աթոռին վերջնական փոխադրութեան ետին կար միշտ Հայաստանի Արեւելեան Վարդապետներու նեցուկը, Հաղբատէն, Սանահինէն, Տաթեւէն եւ Գլաձորէն, որոնք այլեւս Կիլիկիան չէին ընդունէր որպէս կեդրոն Հայոց Հայրապետութեան: Թող որ Երեւանի քաղաքական կացութիւնն ալ անկէ աւելի յուսալի չէր 1441 թուին: Բաբգէն Կաթողիկոս կը յիշեցնէ թէ «Քրիստոնեաներն էին որ պիտի վճարէին ծանր տուրքերն ու հարկերը» պահել կարենալու համար կաթողիկոսարանն ու Երեւանի եկեղեցիները. այդ պատճառաւ հեղինակը ժամանակակից յիշատակարանէ մը դիպուկ խօսք մը կը մէջբերէ, թէ «Հայք կամաւոր հալածանքի կը դիմէին Աթոռը Սիսէն Էջմիածին փոխադրելով»:

ԼՂ Հիմնախնդիրը Կարգաւորել Միջազգային Իրաւունքի Սկզբունքներու, ՄԱԿ-ի Կանոնադրութեան Դրոյթներու Հիման Վրայ. ՀԱՊԿ

Հաւաքական անվտանգութեան պայմանագրի կազմակերպութեան անդամ պետութիւններու (ՀԱՊԿ) ղեկավարները հանդէս եկած են համատեղ յայտարարութեամբ, ուր իրենց աջակցութիւնը յայտնած են ԵԱՀԿ Մինսկի խումբի համաձայնագրի և Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտութեան կարգաւորման ուղղուած ջանքերուն: Այս մասին կը տեղեկացնէ ՀԱՊԿ-ի պաշտօնական կայքը:

«ԵԱՀԿ Մինսկի խումբի համանախագահութիւնը՝ ի դէմս Ռուսիոյ Դաշնութեան, Ֆրանսայի եւ Միացեալ Նահանգներու, միջազգային հանրութեան համապատասխան իրաւագիր ունեցող միակ կառոյցն է, որուն առաքելութիւնն է աջակցութիւն ցուցաբերել քաղաքական-դիւանագիտական ուղիներով ԼՂ հակամարտութեան կարգաւորման», - նշուած է ՀԱՊԿ յայտարարութեան մէջ:

Նաեւ կ'ըսուի, որ ՀԱՊԿ անդամ պետութիւնները աջակցութիւն կը ցուցաբերեն ԵԱՀԿ Մինսկի խումբի համանախագահող երկիրներու հակամարտութեան կարգաւորման ուղղուած ջանքերուն, մասնաւորապէս միջազգային իրաւունքի սկզբունքներու եւ չափանիշներու, ՄԱԿ-ի Կանոնադրութեան դրոյթներու, ինչպէս նաեւ Հելսինկեան Եզրափակիչ ակտի հիման վրայ, որոնք մասնաւորապէս կը վերաբերին ուժի կամ ուժի սպառնալիքի չկիրառման, տարածքային ամբողջականութեան եւ ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունքին:

«Կ'աջակցինք այն համաձայնութիւններու իրականացման, որոնք ձեռք բերուած են ԼՂ հակամարտութեան կարգաւորման վերաբերեալ 2016-2017 Վիեննայի, Ս. Փեթերսպուրկի եւ ժընեւի մէջ գազաթնաժողովներու ծիրէն ներս եւ որոնք ուղղուած են թոյլ խուսափելու իրավիճակի սրացումէն, պահպանելու հրադադարը, հակամարտութեան գոտիին վրայ լարուածութիւնը տկարացնելու ուղղութեամբ յաւելեալ միջոցներու ձեռնարկելու եւ բանակցային գործընթացը անմիջականացնելու», - կը նշուի յայտարարութեան մէջ:

Պոլսոյ մէջ տեղի ունեցաւ պատրիարքարանի Եկեղեցական համագումարը

Նոյեմբեր 21-ի յետմիջօրէին, Պոլսոյ պատրիարքարանին մէջ գումարուեցաւ Եկեղեցական համագումար ժողով մը: Տեղապահ Գարեգին արք. Պէքճեանի նախագահութեամբ Գումգաբուի մէջ համախմբուեցան պատրիարքական աթոռի ենթակայ հոգեւոր հայրերը: Այս մասին կը հաղորդէ Պոլսոյ «Ժամանակ» օրաթերթը:

Մօտաւոր անցեալին, Կրօնական ժողովի նիստին ընթացքին որոշուած էր կազմա-կերպել Եկեղեցական համագումարի նիստ: Անոր նպատակն էր համալրել Կրօնական ժողովի կազմէն պակասած անդամները:

Համագումարի սկիզբը տեղապահ սրբազան հայրը հանդէս եկաւ բացման խօսքով: Կրօնական ժողովի ատենապետ Սահակ Էպս. Մաշալեան անդրադարձաւ համագումարի նպատակին: Նորին սրբազանութիւնը մատնանշեց, որ Միւռն Ա. քնյ. Այվազեան ներկայիս անկողինին կը ծառայէ, իսկ Եղիա Ա. քնյ. Քերվանճեան հաստատուած է արտասահման: Հետեւաբար, անհրաժեշտութիւն յառաջացած է Կրօնական ժողովին շարքերը լրացնել:

Բաց քուէարկութեամբ կազմուեցաւ ժողովի դիւանը: Եղիշէ վրդ. Ուչքունեան ընտրուեցաւ ատենապետ, իսկ Տրդատ քնյ. Ուզունեան ատենադպիր: Զարէոս Օ. վրդ. Օհանեան եւ Թաթուլ Օ. վրդ. Անուշեան եղան քուէախոյզներ: Փակ քուէարկութեան արդիւնքով Կրօնական ժողովի անդամ ընտրուեցան Զատիկ վրդ. Պապիկեան եւ Կորիւն Ա. քնյ. Ֆէնէրճեան: Արդիւնքի հրապարակումէն ետք, նորընտիր տէր հայրը հանդէս եկաւ սրտի խօսքով մը:

Համագումարը աւարտին հասաւ տեղապահ սրբազան հօր աղօթքով:

Էմանուէլ Մաքրոն Հայաստան պիտի այցելէ

Ֆրանսայի նախագահ Էմանուէլ Մաքրոն պիտի այցելէ Հայաստան: ՀՀ տնտեսական զարգացման եւ ներդրումներու նախարար Սուրէն Կարայեանի հետ հանդիպման ժամանակ՝ Հայաստանի մէջ Ֆրանսայի դեսպան Ժոնաթան Լաքոթ նշած է, որ հայ ֆրանսական յարաբերութիւններու, ինչպէս՝ տնտեսական համագործակցութեան խթանման համար, Էմանուէլ Մաքրոնի սպասուող այցը Հայաստան-Եւրոմիութիւն Համապարփակ եւ ընդլայնուած գործընկերութեան համաձայնագիրը եւ Հայաստանի կողմէ ֆրանսախօս երկիրներու նախարարներու խորհուրդի նախագահութեան ստանձնումը: Դեսպանը այս ծիրէն ներս կարեւոր համարած է նաեւ Ֆրանսայի նախագահ Էմանուէլ Մաքրոնի սպասուող այցը Հայաստան:

Նախարարութեան հասարակայնութեան հետ կապերու վարչութեան հաղորդմամբ, Ժոնաթան Լաքոթի խօսքով՝ Հայաստանի մէջ ներկայացուած ֆրանսական գործարարութիւնը ընդլայնուելու մտադրութիւն ունի: Դեսպանը աւելցուցած է, որ արդէն իսկ հասցուցած է հանդիպիլ որոշ ներդրողներու հետ, եւ կրնայ փաստել, որ ֆրանսացիները կը ցանկան ներդրում կատարել Հայաստանի մէջ՝ հաշուի առնելով նաեւ Հայաստանի արտահանման հնարաւորութիւնները դէպի եւրոպական, եւրասիական եւ իրանական շուկաներ:

«Մենք պատրաստ ենք ըլլալ Հայաստանի մէջ գործող ֆրանսական գործարարութեան կողքին, աջակցիլ անոր եւ բոլոր ջանքերը ուղղել այնպիսի միջավայրի եւ պայմաններու սպահովման, որոնք անհրաժեշտ են ֆրանսացի գործարարներուն Հայաստանի մէջ գործունէութիւն իրականացնելու համար», - նշած է նախարար Կարայեան:

Հայաստան դարձած է «Օգոնային շերտի պահպանութեան» մրցանակի արժանացած տարածաշրջանային առաջին երկիրը

Նոյեմբեր 20-24 Մոնթրէալի մէջ կայացած է «Օգոնային շերտի պահպանութեան մասին» Վիեննայի համաձայնագրին կողմ երկիրներու համաժողովի տասնմէկերորդ եւ «Օգոնային շերտը քայքայող նիւթերու մասին» Մոնթրէալի արձանագրութեան կողմ երկիրներու քսանիններորդ հանդիպումը:

ՀՀ բնապահպանութեան նախարարութեան տեղեկութիւններով՝ այս երկու միջազգային համաձայնագրերը թերեւս ամենայաջողներն են, քանի որ վաւերացուած են ՄԱԿ-ի մէջ արձանագրուած բոլոր 197 երկիրներուն կողմէ: Միջազգային հանրութեան միահամուռ ջանքերուն շնորհիւ ողջ աշխարհի մէջ արդէն յաջողած է կրճատել օզոնաքայքայիչ նիւթերուն շուրջ 99%-ը: Կայացած հանդիպումը առանձնայատուկ էր անով, որ այս տարի կը նշուի Մոնթրէալի արձանագրութեան 30-ամեակը: Շատ խորհրդանշական է, որ այդ իսկ հանդիպման ընթացքին՝ պաշտօնապէս յայտարարուեցաւ, որ արձանագրութեան ջերմոցային կազմը հանդիսացող հիւրընդունաբարձիւններ կարգաւորող Գիկալիի ուղղումը արդէն վաւերացուած է 21 երկիրներու կողմէ, որ անհրաժեշտ էր ուղղումը ուժի մէջ մտնելու համար:

Հանդիպման առաջին օրուան աւարտին տեղի ունեցած է Մոնթրէալի արձանագրութեան 30-ամեակին նուիրուած Օգոնի հանդիսաւոր մրցանակաբաշխութիւնը՝ 8 անուանակարգերով: Հայաստանի Հանրապետութեան Օգոնի ազգային կեդրոնը «Կրկնապատ աշխատանք երիտասարդներու հետ» անուանակարգով արժանացաւ «Օգոնային շերտի պահպանութեան» մրցանակին՝ դառնալով որեւէ մրցանակի արժանացած Արեւելեան Եւրոպայի եւ Կեդրոնական Ասիոյ տարածաշրջանային ցանցի միակ երկիրը:

Հանդիպման ընթացքին՝ Հայաստանի Հանրապետութեան օգոնի հարցերով ազգային համակարգող Լիանա Ղահրամանեան ընտրուած է Վիեննայի համաձայնագրին կողմ երկիրներու 11-րդ հանդիպման համանախագահ:

Կոչ՝ Չափ Ու Սահմանը Գիտնալու

Բազրատ Էսդուգեան

ԱՉՍ ԲԵՍ

Այդ է՛րբ եւ ինչպէ՛ս գոյացաւ մեր ժողովուրդին մէջ հիասթափութեան հոգեբանութիւնը: Մենք՝ որ պատմութեան ամենաթեժ պայմաններուն մէջ յաջողեցանք վերընձիւղուիլ դժոխային պայմաններէ, մենք՝ որ չէինք ծնկաչոքած ամենահոգր արհաւիրքներուն դիմաց, ինչպէ՛ս եղաւ, որ այսօր մասնուած ենք պարտութեան հոգեբանութեան: Չենք կարողանար թօթափել մեր վրայ ինկած այդ թանձր յուսալքութեան փոշին:

Յատկապէս զարթօնքի շրջանին ձեւաւորուած գիտակցութիւնը պէտք էր օգնէր մեզ, որպէսզի ազգովին յաջողէինք միասնական կամք դրսեւորելու եւ այդ կամքին պահանջածը գիտակցարար կիրարկելու: Յաւրթ կը տեսնենք, որ բաւական հեռու ենք այդ կարողութենէն: Հարիւր տարուան մեր պատրաստութիւնը կարծես յանկարծակի կերպով ցնդած ըլլար այս նոր մարտահրաւերներուն դիմաց: Եղածը նոյնիսկ անօթալի է: Անօթալի է այնպէս, ինչպէս որ արեւմտեան կողմն աշխարհէն մարդիկ կը յանդգնին մեր գոյութիւնը իսկ հարցական տեսնելով:

Այս սիւնակին մէջ անցեալին ալ բազմիցս գրեցինք, որ եղածը Պոլսոյ հայութեան հաշուին հետզհետէ արժանապատուութեան խնդիր մըն է: Նախորդ շաբթու մէջ Յարութ Սասունեանի յօդուածը ճիշդ ալ այս իրողութիւնն է, որ օրակարգի կը բերէ: Այդտեղ կը խօսուէր այս աթոռի անցեալին գահակալներուն ձեռով մը պետութեան երաշխիքներ փոխանակելով այդ աթոռին բարձրանալու վարկածին մասին:

Բոլորս գիտենք, թէ Պոլսոյ պատրիարքական աթոռի գահակալներուն ուղղուած նման ցեխարձակումը միայն մէկ նպատակ ունի՝ մրտել Պոլսոյ հայուն արժանիքը: Այս հաստատումը ինքնաբերաբար տեղի կու տայ հարցումի մը ինչո՞ւ: Այս կամ, այն սփիւռքահայը ինչո՞ւ կարիքը զգայ ներկայ պոլսահայութիւնը մրտելու: Կարծեմ այս հարցումին պատասխանը աւելի լաւ գիտեն բոլոր այն պոլսահայերը, որոնք անցեալին այս կամ այն ձեռով մատնուած են իբրեւ թէ ազգայնական շրջանակներու արհամարհանքներուն: Նման զրպարտութեան տոն պիտի ըլլայ միայն մէկ գործօն, որն է սեփական հողին վրայ գոյութիւնը շարունակելու իրողութիւնը: Մենք իրաւ ալ կրնանք հասկնալ այն բարդոյթը, որ կը ծագի հայրենի երկիրը լքելէն: Դասալիք եղողը ստիպուած է ինքզինք արդարացնել այն համոզումով, թէ իր լքած երկրին մէջ այլեւս հնարաւոր չէր իբրեւ հայ գոյատեւել եւ լոկ այդ պատճառաւ է, որ հեռացած է հայրենի երկրէն: Բայց երբ իբրեւ փաստացի իրողութիւն պիտի տեսնէ այդ նոյն երկրին մէջ ծառայած բոլոր դժուարութիւնները յաղթահարելով գոյատեւող մարդիկ ակամայ պիտի տարուին ցեխարձակումի առթած արդարացումին:

Մենք առաջին անգամ չէ որ կը հանդիպինք նման երեւոյթի: Նոյնիսկ ժամանակի ընթացքին սկսած ենք որոշ հանդուրժողականութիւն ալ ցուցաբերել այս սիսալ մերձեցումին դիմաց, բայց հետզհետէ խնդիրը կը վերածուի ամբողջ հասարակութիւն մը զրպարտելու եւ այդ պահուն այլեւս չենք կրնար պահել մեր հանդուրժողականութիւնը, նոյնիսկ իրաւունք չենք գտներ այդ հանդուրժողականութիւնը ցուցաբերելու:

Ճիշդ է որ դժուար օրերէ կ'անցնինք, սակայն այդ չի նշանակեր, որ ցանկացողը իր ուզած եղանակով հալածէ ամբողջ համայնք մը: Ո՛չ, այդքանը աւելի է, մեզ հանդուրժողութեան այսքան փորձ կուտակածներուս համար անգամ: Մենք այս անելն ալ կը կոխկոտենք եւ կը շարունակենք մեր երթը դէպի պայծառ ապագայ:

Պատմութեան էջերը կը գրուին մեր կեանքի տեւողութենէն շատ աւելի երկար ժամանակահատուածի մէջ: Ուրեմն իրաւունք չունինք միայն պահը դիտելով այսքան ծանր հետեւութիւններ քաղելու: Կու գայ օրը, կու գայ պահը, երբ ամէն ինչ ալ աւելի յստակ կը դառնայ եւ կը տեսնենք, որ այս օրերու սա խառնաշփոթ ալեկոծումները դոյզն իսկ նշանակութիւն չեն ունենար անցնող հսկայ ուղիին մէջ:

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΓΙΑ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΟΥ ΙΔ. ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΑΡΜΕΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑΣ «ΑΡΤΑΚΙ ΚΑΛΠΑΚΙΑΝ»

agbuathens-artakikalpakianschool.g

Αγαπητοί Γονείς και Φίλοι,

Η επίσημη ιστοσελίδα του Ιδιωτικού Σχολείου της Γενικής Αρμενικής Ένωσης Αγαθοεργίας «Αρτάκι Καλπακιάν» είναι πλέον γεγονός! Μπορείτε να την επισκέπτεστε στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

Στην ιστοσελίδα μας μπορείτε να ενημερώνεστε για όλα τα τελευταία νέα του Σχολείου, για τις δράσεις μας, τις ισχύουσες διατάξεις και για οτιδήποτε άλλο αφορά στη σχολική ζωή!

Η Διευθύντρια
Μαρία-Ελένη Μπεναρδή

Սիրելի Ծնողք եւ Բարեկամներ,
Հ. Բ. Ը. Մ.-եան «Ա. Գալփաքեան» վարժարանի,
կայքէջը իրողութիւն մըն է: Կրնար այցելել հետեւեալ
էլեկտրոնային հասցէին:

agbuathens-artakikalpakianschool.gr

Սոյն կայքէջին կրնար տեղեկանալ դպրոցական կեանքի բոլոր
լուրերը, գործունէութիւնները, դպրոցական օրէնքները եւ ինչ որ կը
վերաբերի դպրոցական կեանքին:

Տնօրէնութիւն

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΑΡΤΑΚΙ ΚΑΛΠΑΚΙΑΝ

Սիրելի ծնողք,

Ա. Գալփաքեան վարժարանի ծնողաց մարմինը դարձեալ կը հրաւիրէ ձեզ, Կիրակի 10/12/2017 երեկոյեան ժամը 17:30էն-20:30 հաճելի երեկոյ մը եւս վայլենք ձեզ եւ ձեր երեխաներու հետ մեր վարժարանին սրահին «Հրանդ եւ Լուիզ Ֆէներճեան» եւ բակին մէջ: Նաեւ կրնան մասնակցիլ ձեր ազգականները ու ընկերները միշտ ունենալով իրենց ուշադրութիւնը եւ հսկողութիւնը իրենց զաւակներու վրայ:

Այս Կիրակի երեխաները պիտի խաղան «SLIME» եւ անհրաժեշտ է իրենց հետ ունենալ պզտիկ աման մը կարգաւորելով իրենց slime-ը պատրաստելու համար: Խաղի ժամանակ, Գ, Դ դասարաններու աշակերտները խստօրէն պէտք է գտնուին իրենց ծնողներուն հսկողութեան տակ իսկ Մանկապարտեզի, Ա եւ Բ դասարանի աշակերտները պիտի ներկեն Կադանդուայ նկարազարդումներ: Նաեւ պիտի համտեսենք զանազան համեղեններ բոլորիս համար:

«ԵՎԷՔ ԽԱՂԱՆՔ ՄԻԱՄԻՆ»

Αγαπητοί γονείς,

Ο Σύλλογος Γονέων & Κηδεμόνων της σχολής Α. Καλπακιάν σας προσκαλεί και πάλι την Κυριακή 10/12/2017 και ώρα 17:30-20:30μ.μ. για να περάσουμε όλοι μαζί ακόμα ένα ευχάριστο απόγευμα μαζί με εσάς και τα παιδιά σας στο χώρο του σχολείου στην αίθουσα «Χραντ & Λουίζ Φενερτζιάν» και στην αυλή μας. Μπορούν επίσης να λάβουν μέρος φίλοι και συγγενείς σας έχοντας πάντα οι ίδιοι την επίβλεψη και ευθύνη των παιδιών τους.

Αυτή τη Κυριακή τα παιδιά θα φτιάξουν « SLIME», είναι απαραίτητο να έχουν μαζί τους ένα μπολ με καπάκι. Οι τάξεις Γ,Δ Δημοτικού θα πρέπει να επιβλέπονται αυστηρά από τους γονείς κατά την διάρκεια του παιχνιδιού και του Νηπιαγωγείου, Α, Β Δημοτικού θα ασχοληθούν με Χριστουγεννιάτικη ζωγραφική. Επίσης θα υπάρχει νόστιμες λιχουδιές στην διάθεση όλων μας.

«ΕΛΑΤΕ ΝΑ ΠΑΙΞΟΥΜΕ ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ»

«ՀԻՇԱՏԱԿԻ ՄՈՍԵՐ»

Միջոցառում նվիրված 1988թ. Սպիտակի երկրաշարժի անմեղ զոհերի հիշատակին Որը տեղի կունենա դեկտեմբերի 10-ին ժամը 16:30-ին Նեա-Ջմիրնի զանգակի մոտ

E.P.A. Միություն

ՃԱՇԿԵՐՈՅԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

«Արարատ»-ի Տիկնանց Սարմինը սիրով կը հրաւիրէ Ձեր բոլորին «Ճաշկերոյթ-պարահանդէս»ի որ տեղի պիտի ունենայ՝

Շաբաթ, 16 Դեկտեմբեր 2017-ին
երեկոյեան ժամը 8.30-ին

Հ.Բ.Ը.Մ.-ԱՐԱՐԱՏ կեդրոնի «Անանիա եւ Վարդուհի Խաչատուրեան» սրահին մէջ:

Երգ, պար, խմիչք եւ համադամ կերակուրներ:

Եկէք միասնաբար զուարճանաք եւ վայելենք գեղեցիկ գիշեր մը:

Յատուկ *մէնու* մեր պզտիկներուն համար:

Տեղ ապահովելու համար կրնաք հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն:- Տիկ. Սօնիա Քաջիկեանին - 210 8957224, 694 533 3401:

«Արարատ»ի Տիկնանց Սարմին

Կարկանդակի բաշխում

Արարատ Մ.Ս.Միութեան Տիկնանց մարմինը սիրով կը հրաւիրէ Ձեր բոլորին կարկանդակի բաշխումի որ տեղի պիտի ունենայ՝

Չորեքշաբթի, 17 Յունուար 2018-ին
երեկոյեան ժամը 6.30-ին

Հ.Բ.Ը.Մ.-ԱՐԱՐԱՏ կեդրոնի «Անանիա եւ Վարդուհի Խաչատուրեան» սրահին մէջ:

Հոգեհանգիստ

Տէր եւ Տիկ Գալուստ եւ Երջան Ռուստէմեան եւ զուակները, Տէր եւ Տիկ Նիքո եւ Անի Բալա (Ռուստէմեան) եւ զուակները եւ համայն ազգականները հոգեհանգիստ կը խնդրեն իրենց մօր, մեծ մօր, ազգականին

Երիցուհի Ազատուհի Ռուստէմեանի

մահուան քառասունընամ ամիսն որ տեղի պիտի ունենայ Կիրակի, 17 Դեկտեմբեր, 2017-ին Փերիսթերիի Ս. Աստուածածին եկեղեցոյ մէջ:

ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΜΑΣΣΙΣ

Την περασμένη εβδομάδα, η ποδοσφαιρική ομάδα A.G.B.U. «Massis», έδωσε δυναμικό παρών σε δύο αγωνιστικές υποχρεώσεις της, πρωτάθλημα και κύπελλο, όπου με πολύ μεγάλη επιτυχία κατάφερε να σκοράρει πολλά γκολ!

Τα αποτελέσματα των αγώνων είναι.- A.G.B.U. «Massis»-Alabama 14-0 και A.G.B.U. «Massis»-Xavalenthia 11-4.

Քաջալերեցէք հայ մանուկը

Հայոց Տեղասպանութեան Մասին «Խոստումը» Ֆիլմի Բեմադրիչը Պատմած է՝ Ինչո՞ւ Ի Ֆիլմը Այդպէս Անուանած է

Հայոց ցեղասպանութեան մասին պատմող հռչկուտեան «Խոստումը» ֆիլմի բեմադրիչ Թերի Ճորճ Ֆրանսական «Nouvelles d'Arménie» պարբերականին տուած հարցազրոյցի ժամանակ պատմած է, թէ ինչո՞ւ «Խոստում» անուանած է ֆիլմը:

Ան նշած է, որ ֆիլմի վերնագրին տակ կայ միաժամանակ երեք «խոստում»:

«Առաջին խոստումը ամենապարզն է՝ խոստումն է, որ Միքայէլը տուաւ Մարալին: Երկրորդը՝ Քըրք Քըրքեանի ինքն իրեն տուած խոստումը ֆիլմ նկարահանելու մասին: Եւ երրորդը՝ հայերու ապրելու խոստումն է», – ըսած է Ճորճ:

Ան նաեւ նշած է, որ ֆիլմի նկարահանման համար զինք ոգեշնչած է հայ ժողովուրդի փրկուելու ու գոյատեւման փաստը, ինչպէս նաեւ այն, որ հայերը ցանկացան պատմել այդ մասին ամբողջ աշխարհին:

Յիշեցնենք, որ օսթրաւկիր բեմադրիչ Թերի Ճորճի ֆիլմին անդրանիկ ցուցադրութիւնը տեղի ունեցած է այս տարուան Ապրիլին: Շարժանկարին զլիսաւոր դերակատարներն են Քրիսթիըն Պէյլ, Օսթրա Այզեք եւ Շարլոթ լը Պոն:

ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ. ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Մեփականութիւն ԱՐԱՐԱՏ Մ Մ ՄԻՌՈՒԹԻՒՆ Միսթու 33, Նիքեա, Յունաստան

Համակարգչային շարուածքը եւ էջադրումը՝ **ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀ** շաբաթաթերթի

Տնօրէն՝ Ընկ. Սարգիս Խաչատուրեան

Արտօնատէր - Փաստաբան՝ ընկ. Յակոբ Տէսճեան

«NOR ASHAP»
Αρμένικη Εβδομαδιαία Εφημερίδα
Ιδιοκτησία «ΑΡΑΡΑΤ»
Φιλολογικό Αθλητικό Σωματείο

Διευθυντής
Σαρκίς Χατσατουριάν
Εκδότης -
Ιάκωβος Φετζιάν Δικηγόρος

Շիշտոյ 33 - TK 18450 - Νίκαια
Τηλ: 210-4926085

«NOR ASHKHAR»
Armenian Cultural Social Weekly
33 Sistou Str.
GR 18450 NIKEA GREECE
Tel-Fax: 00+30+210-4926085

Բացի խմբագրականներէն, յօդուածագիրներու տեսակէտներն ու գաղափարները անպայմանօրէն չեն արտայայտեր թերթին ուղեգրիդը:

Սամանթա Փաուլըր Միացալ «Աւրորա» Սրցանակի Ընտրող Յանձնաժողովին

ՄԱԿ-ի Մէջ Միացեալ Նահանգներու նախկին դեսպան Սամանթա Փաուլըր միացալ «Աւրորա» սրցանակի Ընտրող յանձնաժողովին:

Փաուլըրը Ընտրող յանձնաժողովի միւս անդամներուն հետ, որոնք հեղինակաւոր մ ումանիտար գործիչներ են, մարդու իրաւունքներու պաշտպաններ եւ պետութիւններու նախկին ղեկավարներ, պիտի ընտրէ 1 միլիոն տոլարի «Աւրորա» ամենամեալ սրցանակի դափնեկիրները:

«Մենք չափազանց ոգևորուած ենք՝ ողջունելու դեսպան Փաուլըրը «Աւրորա» սրցանակի Ընտրող յանձնաժողովին մէջ: Համաշխարհային ասպարէզի մէջ իր մեծ փորձառութեամբ ան հիանալի գործունէութիւն ծաւալած է՝ աջակցելով զարգացող երկիրներուն եւ պաշտպանելով աշխարհի մէջ ամենակարիքաւոր մարդոց շահերը», – ըսած է «Աւրորա» մարդասիրական նախաձեռնութեան համահիմնադիր Նուպար Աֆէեան: «Հաշուի առնելով մարդու իրաւունքներու ոլորտին մէջ անոր բացառիկ փորձը ողջ աշխարհի մէջ՝ մենք հպարտ ենք, որ ան պիտի ուսումնասիրէ «Աւրորա» սրցանակի թեկնածութիւնները եւ պիտի օգնէ ուրուագծել «Աւրորա» սրցանակի ապագան»:

Մինչեւ ՄԱԿ-ի մէջ աշխատելը Սամանթա Փաուլըր ծառայած է ԱՄՆ Ազգային անվտանգութեան խորհրդին մէջ՝ որպէս նախագահի յատուկ օգնական եւ բազմակողմանի յարաբերութիւններու եւ մարդու իրաւունքներու գրասենեակի գլխաւոր տնօրէն:

Սամանթա Փաուլըր հեղինակած է Փուլիցըրեան սրցանակի արժանացած «Խնդիր դժոխքէն. Ամերիկան եւ ցեղասպանութեան դարաշրջանը» գիրքը:

««Աւրորա» սրցանակը եւ անոր դափնեկիրները կ'ապացուցեն, որ ոչ միայն կարելոր է յիշել անցեալի վայրագութիւնները, այլեւ մեզմէ իւրաքանչիւրը ունի ներուժ՝ աջակցելու անոնց, որոնք ներկային կը փրկեն մարդոց կեանքը», – ըսած է Սամանթա Փաուլըր: «Ինծի համար մեծ պատիւ է ըլլալ սրցանակի Ընտրող յանձնաժողովի անդամ, որ նպատակ ունի մեծարման արժանացնել զանոնք, որոնք, կրելով բազում դժուարութիւններ, կ'օգնեն այլոց, եւ ունին կամք կուտակելու եւ պահպանելու մարդկային բարութիւնը նոյնիսկ խիստ դժուարին պայմաններու մէջ»:

«Մետիամաքս»-ը կը նշէ, որ 2016 թուականի Նոյեմբերին Սամանթա Փաուլըր, որ դեռ ԱՄՆ դեսպանն էր ՄԱԿ-ի մէջ, խօսած էր «Հայոց ցեղասպանութեան ժխտման մասին»:

Նոյեմբերի 30-ին Ուաշինկթընի Հոլոքոսթի թանգարանին մէջ Էլի Վիզըլի յիշատակին նուիրուած էլոյթի ժամանակ ան ըսած էր:

«Աշխարհի մէջ դեռ շատ անարդարութիւն կար: Հայերու դէմ գործուած ցեղասպանութեան մերժումը, անոր կեանքի ընթացքին տեղի ունեցած սարսափները՝ Փոլ Փոթի վարչակարգը, Պոսնիան, Ռուանտան, Տարիբուրը, Սուրիան: Ան կ'ապրէր ու կը տեսնէր, թէ ինչպէս աւելի մեծ թիւով մարդիկ անասելի յանցագործութիւններու ականատեսը կը դառնան, սակայն լայնօրէն տարածուած կը մնար նաեւ անտարբերութիւնը»:

Սերժ Թանգեան Սկսած է Նաեւ Զարդեղէն Արտադրելու

«Արմէնիք».- «System of a Down» աշխարհահռչակ խումբի մենակատար Սերժ Թանգեան հանրութեան ներկայացուցած է իր նոր նախաձեռնութիւնը՝ զարդեղէններու արտադրութիւն:

Երգիչը «Ինսթըրկրամ»-ի իր էջին վրայ ներկայացուցած է իր կողմէ նախագծուած զարդին «ամենատես աչք»ին լուսանկարը:

«11 տարեկանէս սկսեալ, ոսկերչական մարզին մէջ օգնած եմ հօրեղբօրս: Համալսարան աւարտելէ ետք երկար տարիներ աշխատած եմ իրեն հետ եւ անկէ շատ բաներ սորված եմ՝ առեւտուրի, գործարարութեան եւ կեանքի մասին:

Ինծի համար մեծ պատիւ է մշակել իմ սեփական ոսկերչական շարքը», գրած է Թանգեան:

Թուրքիոյ Մէջ Հայ Մնալը Բաւական Դժուար է. Տիրան Լոքմազօզեան

Թուրքիա բոլոր ժամանակներուն ալ ունեցած է ընդգծուած հ ա կ ա ց ե ղ ա յ ի ն ներքին քաղաքականութիւն եւ Աթաթուրքի «Թուրքիան թուրքերուն համար» ն շ ա ն ա բ ա ն ը քաղաքական ուղեծիր է նաեւ այսօր:

Պոլսահայ Տիրան Լոքմազօզեան «Ռադիոլուր»-ի հետ զրոյցի ընթացքին տխուր վիճակագրութիւն ներկայացուցած է. երբեմնի 200 հազարանոց հայ համայնք ունեցող Թուրքիոյ մէջ այսօր կը բնակի 40 հազար հայ: Աւելի ցաւոտ վիճակ է Անատոլիոյ մէջ, ուր գրեթէ հայ չկայ:

«Երանի Թուրքիա ըստին» Աթաթուրքի այս խօսքը միշտ գերիշխող պիտի ըլլայ երկրին մէջ՝ կ'ըսէ Լոքմազօզեան: «Հայ մնալը բաւականին դժուար է, յատուկ դժուարութիւններ կան: Սօսաւորապէս, համեմատեմ Սովետական Միութեան կառավարման տարիներուն հետ, երբ կոմունիստ չըլլալը մեծ հարց էր: Վտանգներ միշտ եղած են ու պիտի ըլլան: Արտասահմանի մէջ չեն հասկնար այդ վիճակը, կ'ըսեն՝ թրքահայերը վախկոտ են: Ատիկա զգուշութիւն է, ոչ թէ վախկոտութիւն, քանի որ գիտեն իրենց գլխուն գալիքը»:

Վերջին տարիներուն երկրին մէջ ահագնացող մակարդակի հասնող ատելութեան մթնոլորտը ներքին քաղաքականութեան օրակարգային հարց կը դառնայ: Այս կերպով Թուրքիոյ իշխանութիւնները կ'ապահովագրեն երկիրը՝ հնարաւոր մասնատման ենթարկուելու հեռանկարէն՝ կ'ըսէ թրքագետ Մուշեղ Խուդալերտեան: «Թուրքիոյ մասնատման վտանգը բաւական մեծ է, քանզի Թուրքիոյ մէջ ապրող ազգային փոքրամասնութիւնները կրնան արտասահմանեան յատուկ ծառայութիւններու միջոցով յեղափոխութիւն ընել եւ հիմքէն մասնատել Թուրքիան: Եւ այդ վախերու պատճառով է, որ ներկայիս ազգայնականները աւելի աշխուժացած են»:

Հայ միջնադարեան մշակոյթի նմուշները՝ աշխարհի ամենայայտնի թանգարաններէն մէկուն մէջ

Նիւ Եորքի Մեթրոփոլիթէն թանգարանին մէջ, յաջորդ տարի պիտի բացուի մեծ ցուցահանդէս՝ նուիրուած հայ միջնադարեան մշակոյթին: Ցուցադրութեան շնորհանդէսը տեղի պիտի ունենան Նոյեմբեր 30-ին, Քալիֆորնիոյ Հայկական թանգարանին մէջ: Այս մասին կը հաղորդէ armenianweekly-ն:

«Նիւ Եորքի Մեթրոփոլիթէն թանգարանէն դոկտոր Հելէն Էվանս պիտի պատմէ 2018 Սեպտեմբեր 21-էն մինչեւ 2019 Յունուար 13 սպասուող ցուցահանդէսին մասին, որ նուիրուած է հայ միջնադարեան մշակոյթին», – նշուած է յօդուածին մէջ:

Հայերը շատ լաւ գիտեն, որ իրենց նախնիները ապրած են Արարատի լանջին, եւ որ իրենք են առաջին ազգը աշխարհի մէջ որ ընդունած են Քրիստոնէութիւնը:

Բայց աշխարհի մէջ ո՛չ միշտ կը պատկերացնեն այն հարստութիւնն ու բազմազանութիւնը, որ ամփոփուած է հայ միջնադարեան արուեստին մէջ: Իսկ միջնադարուն հնագոյն ազգի ներկայացուցիչները մեծ դեր ունենին համաշխարհային առեւտուրին մէջ եւ տարածուած էին աշխարհի մէջ:

Դոկտոր Էվանսը պիտի պատմէ Հայաստանի քրիստոնէացման, Հայ միջնադարեան մշակոյթի զարգացման եւ համաշխարհային մշակոյթի վրայ հայկականի ազդեցութեան մասին:

Միւս շնորհանդէսը յայտնի լուսանկարիչ Հրայր Բազէ Խաչերեանինն է:

Երբ ան յաջողեցաւ բուժուիլ դարու հիւանդութենէն՝ քաղցկեղէն, ան ինքզինք նուիրեց հայ մշակութային ժառանգութիւնը ժապատելուն յանձնելու գործին:

Սպասուող ցուցադրութեան պաշտօնական լուսանկարիչը՝ Խաչերեանը, պիտի ներկայացնէ նաեւ իր նոր գիրքը՝ «Խաչքար»-ը:

Նշենք, որ Ամերիկայի Հայկական թանգարանին մէջ կը պահպանուին մշակոյթի գործեր, որոնք նուիրած են հայ ընտանիքները՝ աշխարհի տարբեր երկիրներէ: